

DEFENSORES CENTREAMERICANES DELS BÉNS NATURALS I DEL TERRITORI (HONDURES, GUATEMALA, NICARAGUA I EL SALVADOR)

Presentació del projecte

El Consorci Veterinaris Sense Fronteres i Enginyeria Sense Fronteres (VSF-ESF) s'uneixen per contribuir a l'exercici efectiu dels drets col·lectius dels pobles centreamericans sobre els béns naturals. El programa, iniciat el 2020, pretén contribuir a reduir els riscos de la violació dels estats cap a les defensores dels DDHH, dels béns naturals i del territori, per la seva condició de vulnerabilitat, oferint instruments per a:

- La inserció de continguts sobre la defensa i la protecció dels DDHH, dels béns naturals i del territori, en els processos formatius (organitzacions camperoles, indígenes i de defensores);
- L'enfortiment d'estructures de defensa dels DDHH amb les organitzacions camperoles a nivell nacional i regional;
- L'articulació entre organitzacions i moviments de defensa dels DDHH a nivell nacional, regional i internacional;
- La incidència tant per al reforç dels sistemes de defensa com per als casos sobre pràctiques empresarials i vulneració de drets humans.

Context i antecedents

Actualment, la regió centreamericana travessa una crisi generalitzada en matèria de drets humans. Tant Relators de Nacions Unides com la Comissió Interamericana de Drets Humans coincideixen a denunciar les recurrents violacions, tortures, execucions extrajudicials, inseguretat i impunitat que contrasten amb els avenços legislatius i les polítiques públiques que promouen els governs. En els quatre països més empobrits (Guatemala, El Salvador, Hondures i Nicaragua) hi ha una desigualtat manifesta entre la major part de la societat i el reduït sector que concentra el poder econòmic i polític, augmentant la discriminació i la pobresa extrema. Si bé les empreses han d'aplicar els més alts estàndards en matèria de drets humans i prendre mesures especials en situacions de conflicte, en alguns casos, s'han beneficiat de la impunitat, la corrupció, la manca de transparència i la rendició de comptes per part dels estats.

Ubicació Geogràfica

El consorci de VSF i ESF ha seleccionat intervenir en els quatre països més empobrits d'Amèrica Central: Guatemala, El Salvador, Hondures i Nicaragua, donada la problemàtica plantejada anteriorment que, lluny de reduir-se, s'ha agreujat vulnerant sistemàticament els drets de les dones, els pobles i els

col·lectius més desfavorits en els quatre països de la regió. Les dues organitzacions espanyoles i les cinc de locals han decidit realitzar aquesta aliança estratègica a nivell regional gràcies a la trajectòria i l'experiència de treball a la regió en el tema de defensa dels drets de les dones, la vinculació en els plans estratègics institucionals de les organitzacions espanyoles i sòcies locals, l'alineament de la convocatòria i el pla director en diferents objectius estratègics, les capacitats instal·lades i el coneixement acumulat de les organitzacions sòcies locals.

Anàlisi i Justificació de l'acció

En aquest món globalitzat en què vivim, l'erradicació de la fam, de la pobresa i de les desigualtats que amenaça les poblacions més desfavorides del planeta, no passa únicament per l'execució de projectes de desenvolupament ni per la reclamació de polítiques més justes de redistribució de la riquesa. Considerem que l'actual sistema productiu agrari basat en la intensificació, i el model de comercialització, dominat per les transnacionals, es troben entre les causes directes de la perpetuació de la vulneració d'aquests drets humans en àmplies zones del planeta. Aquestes generen altres efectes d'abast mundial, com són la desaparició de l'agricultura familiar, la contaminació amb agroquímics, el canvi climàtic i la pèrdua de la biodiversitat. Altres conseqüències són la manca de reconeixement del paper de la dona en totes les esferes (política, econòmica, social i productiva), el desplaçament de les poblacions i la vulneració dels DDHH especialment el de les dones camperoles i les poblacions originàries. Estem compromeses amb la defensa i promoció d'un model de desenvolupament basat en els drets humans des d'un posicionament feminista.

Estratègia i metodologia d'intervenció

L'objectiu específic del programa és Desenvolupar estratègies d'incidència i articulació per tal de reduir el risc de les defensores dels DDHH, dels béns naturals i del territori a nivell nacional, regional i internacional. Per a la seva consecució s'han plantejat activitats que contribueixin als següents resultats:

Resultat 1: Enfortides les capacitats i la participació de les dones centreamericanes, per a l'exercici de la defensa dels drets humans, els béns naturals i del territori. En contempla, doncs, la realització de processos formatius en drets humans dirigits a defensores i defensors que treballen en el territori, i formacions específiques relatives al marc jurídic que afecta al gaudi dels drets humans dirigits a professionals del dret i defensores i defensors.

Resultat 2: Millorats els mecanismes de protecció a nivell intern que permeten a les organitzacions protegir les defensores dels béns naturals i del territori per poder dur a terme la seva tasca. D'una banda es duran accions d'enfortiment

de les organitzacions sòcies per millorar les seves capacitats de resposta per a la protecció de les defensores, i de l'altra s'oferirà suport legal i atenció psicosocial a defensores i defensors víctimes de violacions.

Resultat 3: Enfortides les aliances a nivell nacional i internacional per a exigir el respecte dels DDHH de les defensores dels béns naturals i del territori. Per això es planteja la realització d'intercanvis d'experiències, la denúncia i la sistematització de casos de violació de drets, així com accions de sensibilització per evidenciar aquesta situació.

En aquest marc, ESF lidera les accions que es duen a terme a El Salvador conjuntament amb la Asociación Comunitaria Unida por el Agua y la Agricultura (ACUA), entitat amb qui es col·labora des del 2005 en l'execució de sistemes d'abastament i sanejament d'aigua, així com amb el desenvolupament de processos de planificació hídrica i l'aplicació del dret humà a l'aigua des de la gestió pública i comunitària a través de la creació de mecanismes de participació de la societat civil, com és el Foro del Agua. Així doncs, les accions es centraran en el suport a les defensores i defensors en la resolució de conflictes i seguiment de denúncies i demandes sobre el Dret Humà a l'Aigua a nivell nacional i internacional i en espais alternatius.

Beneficiaris/àries i impactes esperats

Les beneficiàries seran les defensores dels DDHH, posant especial èmfasi en la perspectiva de gènere. Així doncs, les dones tindran més influència en l'agenda internacional, l'acció governamental i l'opinió pública nacional i internacional i sumaran millors capacitats, nous suports i majors responsabilitats per continuar els processos d'exigibilitat i defensa dels DDHH, la terra i el territori. Serà fonamental, per una banda, la generació de coneixement, la formació i l'elaboració i difusió d'estudis que caracteritzin i documentin la problemàtica que origina la conflictivitat i, per l'altra, l'elaboració participativa d'instruments de seguretat que permetin l'apoderament de les defensores i defensors en xarxes i rutes clares per a l'abordatge de futurs conflictes.

Aliances

A El Salvador ESF treballa amb la Asociación Comunitaria Unida por el Agua y la Agricultura (ACUA), entitat amb qui té una relació estratègica des del 2005, i a través de la qual es donarà suport al Foro del Agua, a la Mesa de Soberanía Alimentaria i La alianza social por la gobernabilidad y la justicia.

A Honduras VSF treballa amb FIAN Honduras i la Articulación de Mujeres de Vía Campesina Honduras (AMVCH / CODIMCA), a Nicaragua amb la

Asociación de Trabajadores del Campo (ATC) i a Guatemala amb la Organización de Mujeres Mamá Maquin.

A Catalunya VSF i ESF participen del Grup d'Empresa i DDHH- Catalunya i de la Xarxa Teixint Resistències, amb qui es mirarà d'establir articulacions. Per la seva banda, FIAN, que té presència activa en el Sistema de drets humans de l'ONU a Ginebra, i VSF formen part de la campanya Desmantellant el poder corporatiu, per incidir en un instrument internacional legalment vinculant per a les empreses transnacionals en matèria de drets humans del Consell de DDHH de les Nacions Unides.

Aquest consorci d'entitats permetrà promoure sinèrgies i aprenentatges mitjançant la coordinació política i tècnica del programa.

Entitats finançadores: Agència Catalana de Cooperació per al Desenvolupament.